

De energietransitie: nu doorpakken

Voorstellen Team Energie voor het Europees verkiezingsprogramma¹

De energietransitie biedt volop kansen voor EU-landen, onder de voorwaarde van een gelijk speelveld: voor onze bedrijven, die vaak al tot de koplopers in de wereld behoren; voor krachtige innovaties en nieuwe banen; voor een schonere leefomgeving voor toekomstige generaties; en voor betaalbare energie. Kansen grijpen en verantwoordelijkheid nemen, dat doet de VVD ook in de EU.

De VVD is ervan overtuigd dat een gelijk speelveld, in Europa en het liefst ook met de rest van de wereld, de beste kansen biedt om de energietransitie te versnellen. Het ‘fijne’ beeld dat we nog bijna dertig jaar de tijd hebben, is echt misplaatst.² De opgave om onze manier van werken en leven in lijn te brengen met de doelen van ‘Parijs’ is immens. Het vergt een krachtige overheid en een brede betrokkenheid van bedrijven en burgers.

De VVD steunt de EU-ambities voor CO₂-reductie³; drie uitgangspunten zijn voor de VVD cruciaal. In 2021 heeft de Europese Commissie de ambitieuze Europese Green Deal gepresenteerd. Die is inmiddels bijna volledig vastgelegd in aangescherpte Europese richtlijnen. De VVD steunt die ambities nadrukkelijk; het beleid hiervoor moet gebaseerd zijn op drie uitgangspunten:

Afspraak = afspraak.

Dus minstens 55 procent minder uitstoot in 2030 t.o.v. 1990. En klimaatneutraal in 2050. Dat ligt vast in de EU-Klimaatwet.

De vervuiler betaalt.

Dit is een zeer liberaal uitgangspunt: ‘externaliteiten’ worden ingeprijsd;⁴ CO₂ krijgt een prijs die voorlopers perspectief biedt en prikkelt tot reductie. Krachtigste instrumenten hiervoor zijn het bestaande ETS1 (industrie en elektriciteitscentrales, ca. 40 procent van de totale EU-uitstoot) en het nieuwe ETS2 vanaf 2027 (gebouwde omgeving, mobiliteit en kleinere industrie, ca. 54

¹ Dit is een conceptversie. De eindversie zal worden geschreven na consultatie met leden van het Thematisch Netwerk Liberaal Groen. Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 18 juni 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl>.

² Zie nieuwste IPCC rapport, maart 2023, <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/> en McKinsey Quarterly, “Climate math: what a 1,5 degree pathway would take april 2020,” <https://www.mckinsey.com/-/media/mckinsey/business%20functions/sustainability/our%20insights/climate%20math%20what%20a%201%20point%205%20degree%20pathway%20would%20take/climate-math-what-a-1-point-5-degree-pathway-would-take-final.pdf>. ‘All the scenarios, we found, would imply the need for immediate, all-hands-on-deck efforts to dramatically reduce [greenhouse gas] emissions.’

³ Het gaat formeel om reductie van de uitstoot van alle broeikasgassen. CO₂ en methaan zijn de belangrijkste. Waar we in deze notitie spreken over ‘CO₂’ bedoelen we alle broeikasgassen.

⁴ Externaliteit: niet gecompenseerde, door derden gemaakte kosten of geleden schade als gevolg van een economische activiteit.

procent van de totale EU-uitstoot). Het aantal ETS-rechten loopt terug naar nul, voor ETS1 in principe in 2040 en voor ETS2 in 2044.

Gelijk speelveld, ook met landen buiten de EU.

Het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) uit de Green Deal is een goed startpunt voor een gelijk speelveld tussen bedrijven in en buiten de EU. Dat principe wil de VVD de komende jaren verder uitbouwen.

Vijf prioriteiten voor het verkiezingsprogramma, naast de genoemde uitgangspunten:

1. Alle technologieën zijn nodig. De VVD is technologie-neutraal.

- ▶ Het doel van CO₂-reductie is leidend. Daarbij zijn alle technologieën die betaalbaar zijn, nodig. Ook controversiële technologieën, zoals kernenergie, biofuels en CCS (zie ook punt 5). De mix van technologieën om het doel te bereiken is geen doel op zich. De VVD is terughoudend in het sturen op specifieke technologieën die vaak gepromoot worden door direct belanghebbenden of door mensen die een heilig geloof lijken te hebben in een 'silver bullet'.

2. CBAM 'part 2': krachtige vervolgstap voor een echt gelijk speelveld binnen én buiten de EU.

- ▶ De VVD wil het CBAM laten doorgroeien naar een importheffing op basis van CO₂-inhoud van alle producten van buiten de EU. Zo is er echt een gelijk speelveld met goederen die binnen de EU geproduceerd zijn. Het huidige CBAM richt zich slechts op een aantal basismaterialen. De CBAM-heffing geldt bijvoorbeeld wel voor staal, maar niet voor auto's. Zo zetten we onze eigen EU-industrie op achterstand. Met CBAM 'part 2' kunnen EU-bedrijven hun schonere en daardoor duurdere producten ook concurrerend aanbieden buiten de EU. Dat kan bijvoorbeeld door alle CBAM-importheffingen in een pot te stoppen en als omgekeerde heffing te geven aan bedrijven die hun schone producten anders niet concurrerend buiten de EU kunnen aanbieden.

3. EPBD (Energy Performance of Buildings Directive): taai, maar kan scherper.

- ▶ De EPBD blijkt het lastigste dossier van de Green Deal. De ambitie is om ook de EPBD vóór de Europese Parlementsverkiezingen van 2024 gereed te hebben. Maar dat is nog niet zeker. De EPBD stelt stevige eisen aan de hoeveelheid energie die bestaande woningen en gebouwen gebruiken en daarnaast aan de milieubelasting van de materialen (in Nederland: MPG, Milieuprestatie Gebouwen). Voor alle nieuwbouw kan een scherpere MPG-eis sneller leiden tot het gebruik van materialen die een minder zware 'footprint' hebben. Dus bijvoorbeeld minder beton en baksteen en meer biobased materialen. Met hout wordt al hoogbouw gerealiseerd.⁵

⁵ In Vancouver is een 53-meter hoog houten studentencomplex gebouwd op de campus van de University of British Columbia in Vancouver: <https://www.bouwtotaal.nl/2017/05/hoogbouw-in-hout-met-cross-laminated-timber/>

4. Breng ook CO₂-uitstoot van de luchtvaart volledig onder het ETS-regime.

- ▶ Alleen vluchten binnen de EU vallen nu onder de regels van het ETS. Verder zijn er sinds 2018 de zogenaamde CORSIA-afspraken. Die zijn deels vrijwillig en zijn slechts gericht op beperking van de CO₂-uitstoot tot het niveau van 2019-20. CORSIA vormt een aanvulling op een breder pakket maatregelen, die onder meer gericht zijn op duurzame luchtvaartbrandstoffen, betere vliegtuigtechnologie en operationele verbeteringen.⁶
- ▶ De VVD vindt het vanzelfsprekend dat de luchtvaart ook volledig onder de ETS-regels wordt gebracht. Dat geeft de sector een helder toekomstperspectief dat vergelijkbaar is met andere sectoren. Uiteraard zullen technologische innovaties (zoals duurzame brandstoffen, elektrisch vliegen of een grotere efficiëntie van vliegtuigen) heel fors opgeschaald worden, maar wel binnen de ETS-randvoorwaarden.

5. Inzetten op negatieve emissies is noodzakelijk.

- ▶ De opgave om CO₂-emissies in het noodzakelijke tempo terug te dringen is zo groot, dat inzet op negatieve emissies noodzakelijk is. De bekendste zijn het aanplanten van bomen en BECCUS (Bio-energy Carbon Capture, Use and Storage, ofwel gebruik of opslaan van CO₂). De VVD zet zwaar in op het opschalen van het aandeel van negatieve emissies in de klimaatopgave. Vooral voor EU-landen dicht bij zee liggen hier kansen.⁷

⁶ Raad van de EU, “Besluit over Corsia: Raad bepaalt standpunt,” 20 mei 2022, <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2022/05/20/decision-corsia-carbon-offsetting-and-reduction-scheme-for-international-aviation-le-conseil-adopte-sa-position/>

⁷ Zie ook de gezamenlijke *position paper* van de thematische netwerken Economische Zaken en Innovatie, Liberaal Groen en Senioren in de Samenleving, *Snelle opschaling CO₂-afvang noodzakelijk om Nederlandse klimaatdoelen 2030 te halen*, oktober 2021, <https://www.liberaal-groen.nl/nieuws/position-paper-ccs-nodig-om-klimaatdoelen-te-halen/>